

kəndi; indiki Böyük Həmyə kəndi (Siyəzən rayonu). Qəzetdə “Ərəb Həmid” kimi getmişdir.

Fəhlə həyatından

səh. 70. “...təftiş və tərvic etmək üzrə hər rayonda üç nəfər”: bundan sonrakı siyahıda adlar və rəqəmlər bir-birinə qarışmışdı; mümkün qədər düzəlttdik.

Bakı Bəhri-Xəzər İstehlak Cəmiyyəti “Kooperatsiya”...

səh. 73. “oksford”: parça növü; əsasən köynək hazırlamaq üçün işlədilir.

“perkal”: dözümlülüyü ilə seçilən pambıq parça növü.

“bomazi” (yaxud pamazı): xovlu pambıq parça.

“markizet”: yüngül pambıq parça.

Cümə, 5 sentyabr 1919-cu il, nömrə 269

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Cümə, 9 zihiccətül-haram sənə 1337. 5 eylül 1919 sənə.

Türk və islamla müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 2 manat.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 40 rublə, 2 aylığı 70 rublə, 3 aylığı 100 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 35 rublə, 2 aylığı 60 rublə, 3 aylığı 90 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə oktyabr ayının 1-nədək heasb olunur.

Elan fiatı: birinci səhifədə sətri 5 rublə, axırncı səhifədə sətri 4 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 3 rublə.

KİNOTEATR “RENESSANS”

Qurban bayramı münasibətilə

Cümə günü sentyabr ayının

5-dən etibarən “Prometey film”

cəmiyyətinin 6 hissədə məşhur dramasından iqtibas olunmuş

İ. N. Yermolyevin fabrikası

tərəfindən buraxılmış şəkil

göstəriləcəkdir: **“Sevgili və gözəl qadınlardan ötrü”**.

Səhnə tərtib Qi de Mopassan romanı olan “Ölümdən artıq”dan alınmışdır. Baş rollarda gözəl Zoya Karabanova, V. F. Strijevski, İ. Talanov. Səhnə tərtibi rejissor Protazanovundur.

Bu şəkil Rostovda ən böyük teatroların birində 15 gün bilafasilə [fasiləsiz] göstərilib böyük müvəffəqiyyətlər qazanmışdır.

9031

İXTAR

[XƏBƏRDARLIQ]

Qurban bayramı münasibətilə yekşənbə [bazar] və düşənbə [bazar ertəsi] günləri idarə və mətbəəmiz tətil ediləcəyindən qəzetəmizin növbəti nömrəsi çarşənbə [çərşənbə] günü çıxacaqdır.

Axşam

Qurban bayramı münasibətilə göstəriləcək olan

opera və operetta tamaşaları

HÖKUMƏT TEATROSU

AXŞAM TAMAŞASI

Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy

Qardaşlarının Müdiriyyəti

Cümə günü zilhiccə ayının 9-nda (eylülün 5-ndə 1919-ncu ildə)

Qurban bayramı münasibətilə şükəhlu [cah-cəlallı] bir surətdə mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır

Üzeyir bəy Hacıbəylinin yazmış olduğu məşhur **“Arşın mal alan”** operası və şənbə günü Qurban bayramı gecəsi mütəntən [təntənəli] bir surətdə mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır

Üzeyir bəyin məşhur

“Şah Abbas və Xurşidbanu” operası.

Qızlar, oğlanlar xoru və balet.

Böyük musiqi dəstəsi Üzeyir bəyin təhti-idarəsində olacaqdır.

Biletlər teatrın kassasında satılmaqdadır. Tamaşa başlanacaqdır axşam saat 9-un yarısında.

Qurban bayramı münasibətilə bazar günü sentyabrın 7-ndə gündüz Azərbaycan əsgərləri üçün məccani

“Dursunəli və Ballıbadı”, “Xor-xor”
komediyaları və musiqi nömrələri
tamaşaya qoyulacaqdır.
Tamaşa gündüz saat 1-də
başlanacaqdır.

SİRK “MODERN”

Cümə günü sentyabrın 5-ndə 1919-cu ildə məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə vücuda gətirilmiş Fransa güləş mübarizəsinin 69-ncu günüdür.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

1-nci: qəti mübarizə Naməlum – Gənc Əli.

2-nci: Kalışeviç – Zakoroyko.

3-ncü: Jan-de-Kolon – Kreçetov.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, qurtaracaq 12-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

Elan: Avropa pəhləvanı, Bakı əhlinin sevgilisi Pavel Zakoroykonun bu mövsümdə hələ görünməmiş benefisi olacaqdır. Böyük sport gecəsi.

9030

MƏMURLARIMIZ HAQQINDA

Keçən Parlaman iclaslarının birində hökumət məmurlarının içində rüşvətçorluq müşahidə edildiyindən söz açılmışdı. Sözü açan Sosialistlər Fraksiyası olduğundan, Rəisi-vükəla [Baş nazir] həzrətləri cavab verərkən: “Əgər bütün pristavları “Hümmət” firqəsi əzalarından [üzvlərindən] təyin etsək də genə rüşvətçorluq aradan götürülməz” – deyər haqlı olaraq bir işarə vurdu.

Vaqiən [həqiqətən də] məmurların rüşvətçorluğu hökumət və məmləkət üçün qorxulu bir vəqədir [hadisədir]. Rüşvətçor məmura xalqın etibarını ola bilməz və bu kimi bir hökumət qulluqçusunun vəzifə başında baqi qalması hökuməti ləkələyən, şanını azaldan və nüfuzdan salan hadisələrdən biri ola bilər. Odur ki, rüşvətçorluqla mübarizə qılmaq hökumətin böyük vəzifələrindən biridir.

Hal-hazırda bu vəzifə hökumət tərəfindən kamalınca ifa edilməkdə olub, məmurların rüşvətçorluq və başqa fənalıqlarını aşkar etmək üçün xüsusi bir idarəmiz mövcuddur.

Məmurular arasında rüşvət almaq adətinin bir çox səbəbləri vardır.

Bu səbəbləri aramaq, bilmək və hər birinin künhünə [məhiyyətinə] bələd olmaq, əlbəttə, hökumətin borcudur, çünki səbəb bilindikdən sonra rəfə izalə edilər [aradan qaldırılır] və məmur üçün rüşvət almaqdan ötrü heç bir bəhanə yolu qamaz.

Fəqət səbəblər içində öyləsi var ki, məmurun öz təbiəti iqtizası olduğundan [xarakterindən irəli gəldiyindən], o xüsusda məmurun öz vəzifəsindən kənar etməkdən başqa hökumətin özgə bir çarəsi ola bilməz. Məsələn, təbiətən tamahkar və xalq təbirincə acgöz bir məmurun ancaq qulluğundan kənar etmək və mühakimə altına almaqla bu şəri rəf etmək [aradan qaldırmaq] olar.

Lakin başqa kənarı səbəblər dəxi vardır ki, pişəzvəqt [qabaqcadan; vaxtında] izalə edilərsə, bir çox rüşvətçorluq fəqərəsinə [hadisəsinə] yol verilməz. O səbəblərdən biri və ola bilsin ki, ən müəssiri [təsirlisi] və mühümü məmurun yoxsulluq halıdır. Bir çox məmurların yoxsulluq ucun-

dan rüşvət almaqlarını inkar etmək olmaz.

Nikolay zamanında – ki bürokratiya tərz-i idarəsi idi – orta və kiçik məmurlar üçün təyin edilmiş olan “kazyonni” məvacib [xəzinə məvacibi] heç bir vaxt kafi dərəcədə olmayırdı. Hökumət qulluqçuları xüsusi idarələrdə qulluq edən və onlarla həm qatar olanlara həmişə həsəd aparırdılar. Hökumət qulluqçusunun bir təsəllisi vardısa da o da “çin” və gələcəkdə “pensiya” almaq həvəsi idi. O idi ki, bu cürə qulluqlara şan və şərəf sevən dövlətlilər girib, vəzifələrini keyfəmayəşə ilə [özbaşınalıqla, kefləri istədiyi kimi] ifa edirdilər. Kasıb-kusub girərsə də, ya gərək acından ölə, ya da ki, rüşvət və sairə ilə başını dolandıra idi.

Demokratik üsul ilə idarə edilən məmləkətlərdə isə hökumət məmurunun heç bir xüsusi şan və şərəfi olmayıb, yalnız öz məmuriyyətinin heysiyyətini gözləyə bilərlər. Yəni məsələn, bir qubernator küçə ilə keçərkən hər kəsdən baş əymək və ehtiram görmək təmənnasında bulunmaz, fəqət öz məmuriyyət və mənəsinin də təhqir edilməsinə razı olmaz. Yalnız özünə verilmiş hüquq və ixtiyaratdan istifadə edə bilər. Bunun xaricində heç bir əmələ haqqı yoxdur. Odur ki, demokratik üsullu məmləkətlərdə hökumət məmuruna olmaq, üzərinə müəyyən və olduqca çətin bir vəzifə götürməkdən başqa bir şey deyildir. Binaənileyh [ona görə], bu vəzifəni qəbul etmiş və onun hər bir çətinlik və məsuliyyətlərini üzərinə götürmüş olan adamların məişət və güzəranları nə qədər təmin edilmiş olarsa, vəzifələrini bir o qədər yaxşı ifa edər və yox-

sulluq üzündən rüşvət almağa da bəhanə bulmazlar.

Məmura, baxsus [xüsusən] müşkül vəzifələri olan polis məmurlarına məvacib və maaş təyin edərkən heç vaxt bu əsas nəzərdə tutmamalıdır ki:

“Bəsidir, bir tövr ilə dolanar!”

Bu əsas, şübhəsizdir ki, rüşvətçorluğa səbəbiyyət verər, çünki bir tövr ilə dolanmaq üçün aldığı məvacib kifayət etməz və məmurun gözü daim kənarları gözlər ki, təmini-məişət üçün mədaxilini artırsın.

Zənn edirəm, məmurlara verilən məvacib gərək o qədər çox olsun ki, nəinki özünün və ailəsinin yemək-içmək və geyməyini görsün, bəlkə qara gün üçün də bir şey qaldırmağa imkan olsun. Böylə olarsa, məmurun fikri ailə qayğısı və yoxsulluq dərdi ilə pərişan olmayıb, bütün huş və guşu [ağlı və qulağı; fikri-diqqəti] öz qulluğunda olar. Demokratik üsullu məmləkətdə “Akaki Akakiyeviç” kimi məmurlar gərək olmasın. Hər kəs gərək öz vəzifəsi müqabili o qədər maaş alsın ki, onu rahat dolandırsın və yoxsulluq, işinə mane olmasın və hökumət məmurunu deməsin ki, gedib fəhləlik eyləsəm bundan yaxşı dolanaram.

Əminəm ki, hökumət məmurlarının məişət və güzəranı layiqincə təmin edilərsə, bir çox rüşvətçorluq əməlləri və başqa sui-rəftar və bəd hərəkətlər öz-özündən rəf olub gedər.

Ondan sonra əgər məişəti təmin edilmiş bir məmur artıqtamahlıq edib rüşvət-filan alarsa, öyləsinə qanunun ən şiddətli cəzası ilə tənbeh etmək, əlbəttə həm layiqdir və həm də lazım və vacibdir.

Hacıbəyli Üzeyir

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(*Dabravol xəbərləri*)
2 Eylül

Taqanroq - Təzə yetişmiş xəbərlərə görə, Kiyev şəhəri bizim qoşunlar tərəfindən işğal edilmişdir. Dnepr üzərində olan hamı dəmiryol körpüləri salamatdırlar. Qırmızılar həyəcan içində ricət etmədirlər [geri çəkilməkdədirlər]. Dneprin sağ sahilində Ağkilsə və Tripol[ye] üzərinə hücumumuz davam etmədədir.

Kronşdadtın bombardmanı

Londondan xəbər verirlər ki, ağustusun 26-dan Kronşdadt bombardman edilərək İngiltərə donanması ilə müstəhkəm qılınır [möhkəmləndirilir].

SÜLH ƏTRAFINDA**Sülh Konfransında**

Bolqariya hüduğunu müəyyən etmək məsələsi çəharşənbə [çərşənbə] günü bitmədiyinə görə, Ali Şura bu gün dəxi Bolqariya müahidənaməsi [sazişi] ilə məşğul olmuşdur. Hamısından artıq nəzəri-diqqəti cəlb edən Frakiya məsələsidir. Məlumdur ki, Venizelos Frakiyaya aid Yunanıstan tələbatını bəyan etmişdir. Yunanlar onu göstərirlər ki, şimal və cənubda Enos-Midiya xəttindən tutmuş Frakiyada məskun olan yunan əhalisi neçə yüz minlərə baliğ imiş [çatırmış].

Sülh müahidənaməsi Fransa Palatasında

Almaniya ilə Müttəfiqlər arasında əqd

edilmiş sülh müahidənaməsi münasibətilə Fransa Məclisi-Məbusanında mühüm müzakirələr olmuşdur. O xüsusda danışmaq istəyən məbuslar 31-ə qədər yazılmışlardır. Yazılanların ədədi daha çox olacaqdır. Natiqlər silsiləsini istema etdikdən [dinlədikdən] sonra Məclisi-Məbusan Sülh Konfransı bəzi komissiyalarının bəyanatını dinləyəcəkdir.

Və bu bəyanı, müahidənamənin Fransa üçün nə qədər əlverişli bir surətdə əqd edildiyini və nasil imtiyazat verdiyini tərif və tövsif [izah] edəcək.

Klemanso müzakirənin axırında danışacaqdır. Müzakirənin nə qədər uzanacağı məlum deyilsə də, ehtimal var ki, Eylülün 6-da Məclisi-Məbusan müahidənaməni imza etsin.

Sülh Konfransında

Verilən xəbərlərə görə, Sülh Konfransı konfransda olan nümayəndələrə bir qədər istirahət verməkdən ötrü bir az müddətə qədər sentyabr ayında öz məşğuliyətlərinə fasilə vermək istəyir. Fransa və Amerika nümayəndələri bu cür fasilə əleyhinə etiraz etməyib, fəqət bunu göstərirlər ki, Macarıstan ilə Bolqariya sülh müahidənamələri qurtarmamış və Amerikanın Türkiyə mandatını öz öhdəsinə götürməsi məsələsi bitməmiş bu fasiləni yəqin etmək olmaz. Bu qərara qədər Türkiyə məsələsində başqa bir iqdamatda [təşəbbüsdə] bulunmaq olmaz.

Sülh Konfransı və Türkiyə məsələsi

Sülh Konfransı işlərinə maraq edən dairələrdə Türkiyə məsələsinin gələcəkdə həll ediləcəyi haqqında nə kimi bir cərəyanın qəbul ediləcəyi ciddi surətdə mü-

zakirə edilməkdədir. Bu münasibətlə Nyu-Yorkda nəşr olan qəzetə öz rəyini deyir ki, hərgah, Amerika Türkiyə mandatını qəbul etməkdən imtina etsə, Türkiyənin gələcək müqəddəratı haqqında ümitsizlik ziyadəsi ilə artacaqdır. Qəzetə göstərir ki, Fransa hökuməti Türkiyə işlərinin dəyişilməsində xeyli maraqlıdır. Çünki Türkiyə hökumətinin etdiyi borcunun 63 faizi və Türkiyə dəmiryollarına qoyulan sərmayənin nisfi [yanısı] onun hissəsinə düşür. Müəzzəm dövlətlər [Böyük dövlətlər] Damad Fərid paşaya dostanə bir münasibətdə bulunub, onun siyasətinin müvafiqətkaranə [uzlaşmadan yana] olduğunu etiraf edirlər. Lakin Türkiyə müarizləri [əleyhdarları] var qüvvələri ilə çalışırlar ki, Kabinəni yıxıb Gənc türklərə mənfə bir münasibətdə olmayan [əhməd] İzzət paşanı hökumət başına keçirsinlər.

Türk Konqresinin intibahnaməsi

Bu yaxın zamanda Mustafa Kamal paşa sədarəti altında Ərzurumda açılmış olan konqredə Türkiyə dövlətinin təqsim edilməsi [bölüşdürülməsi] ilə mübarizədə bulunmaq və nə yol ilə işə başlamaq məsələləri müzakirə edilmiş və atidəki [aşağıdakı] intibahnamə [bəyannamə] nəşr edilmişdir:

(Samsun, Ərzincan, Zeytun, Urfa, Qeysəriyyə).

Birinci hissə

Trabzon vilayəti, Canik sancağı və həmçinin Şərq vilayətləri təsmiyə edilən [adlanan] Ərzurum, Sivas, Məmurətüləziz, Van və Bitlis və hakəza [həmçinin] Şərqi Anadolu vilayəti sancaqları yek-digəri

[bir-biri] ilə naqabili-təfriq olaraq mərbut [ayrılmaz surətdə bağlı] olduqları kimi, Dövlət-Osmaniyyə ilə də daha sıxı mərbutdurlar. Bir səbəb ya münasibətdən dolayı onların yek-digərindən ayrılması qeyri-mümkündür. Şu vilayətlər müttəfiq olaraq ümumi bir məqsəd təqib edirlər. Şu yerlərdə yaşayan müsəlman əhalisi yek-digəri üçün fədayi-nəfs [özünü qurban] edərək, qan qardaşları olduqları həsəbi [səbəbi] ilə yek-digərinə xüsusi bir diqqət və etina etməlidirlər.

İkinci hissə

Türkiyə hökumranlığı ittihadını [birliyini], türk irqi istiqlalını, xilafət və sultanın məhəlli-iqamətini [yerləşdiyi yeri] müdafiə qılmaq üçün milli qüvvələrin bir yerə toplanıb mütəşəkkil qılınması və işdə dəxi rəşadəti-milliyə göstərilməsi lazım və vacibdir.

3-cü hissə

Yunan və ya erməni istilasını və yaxud başqa dürlü müdaxilə olduğu təqdirdə, bir tənə-vahid kimi [hamı bir nəfər kimi] müdafiə və müarizəyə [mübarizəyə] qalxmaq prinsipini biz lazım bildik. Siyasi sultanın başqa əllərə keçməsi, yaxud əhali içində müvazinəni nəqz etməklə [pozmaqla] xristianlara yeni imtiyaz və xüsusi tərcih verilməsi mümkün deyildir.

4-cü hissə

Etilaf [Antanta] dövlətlərinin bu yerlə əhalisini tərək etməyə mərkəzi sultanı məcbur edəcəyini nəzərə alıb, lazımı tədbirlər ittixat edilir [tədbirlər görülür] ki, sultanın [hökumətin] mövqeyi möhkəmlənib xalqın hüququ müdafiə olunsun.

5-ci hissə

Osmanlı hökuməti tərəfindən təsdiq edilmiş, bizimlə çoxdan bəri yan-yanə yaşamış qeyri-islamı bütünlüklə hüquq verilməsini biz məsruriyyət ilə [sevincə] qəbul edirik. Qanun və dinimiz, milli adət [adətlər] və ülvüvi-cənabımız [alicənablığımız] və qəvanini-dövlət [dövlətin qanunları] əsasları ilə təvafüq edərək [uyğun olaraq], qeyri-islamın tamamiyyəti-mülkiyyəti və şəxsiyyətləri təmin edilir.

6-cı hissə

Müsəlmanlar bu yerlərdə əksəriyyəti təşkil etdikləri kimi, mütarikə [atəşkəs] müqaviləsi əqd edildiyi zaman 30 təşrinəvvəl [oktyabr] 1918-ci sənədə dəxi əksəriyyəti haiz idilər [çoxluğa sahib idilər]. Bu müsəlmanlar bizim qan qardaşımız, dindaş və vətəndaşlarımızdır. Biz Sülh Konfransından bəkləyirik ki, tərtib etdikləri müahidənamədə bizim dini ənənətimiz [ənənələrimiz], hüquq və milliyyətimiz nəzərə alınmış, bunların əksinə bir iqdamat yapılmayacaqdır [addımlar atılmayacaqdır]. Biz də işbu şəraitə görə Sülh Konfransından ədalət bəkləyirik.

7-ci hissə

Bizim məmləkət mədəniyyətə lazımı diqqət verib, sənəət [sənaye] və maliyyə elmləri cəhətindən öz ehtiyacını və əhvalını hiss edir. Buna müvafiq, məmləkətimizin daxili, xarici istiqlaliliyyətini və vətənimizin vahidliyini saxlamaq şərti ilə biz 4 və 6-cı hissələr mövcubincə [əsasında], bizim daxilimizdə milliyyət əsasını etiraf [qəbul] edən və bizim məmləkətimizə soxulmaq niyyətində olmayan hər

bir millətdən sənət və maliyyə elmləri müavinətini məmnuniyyətlə qəbul etməyə hazırız. Bununla bizim ali arzumuz insanıyyət və ədalət əsası ilə yaxın zamanda sülh əqd etməklə bərabər, bütünlükdə dünyanın asayış və təhlükəsiz olmasından ibarətdir.

8-ci hissə

İndiki dövrdə dövlətlərin müstəqil olmaları hüququ üzrə bizim mərkəzi hökumətimiz başqaları kimi xalqın arzusuna tabe olmağa borcludur. Çünki təcrübə göstərmişdir ki, hansı bir hökumət müəssisəsindən verilən bir qərar camaatın razılığını qazanmasa, camaat nəzərində nüfuzu və əcnəbi məmləkətlərdə də hörməti olmaz. Bu səbəblərə görə, məmləkətdə olan hərc-mərclik və fəqirlik əleyhinə tezliklə vəsilələr [yollar, çarələr] tətbiq edilməsi lüzumiyyəti münasibətilə bizim mərkəzi hökumət məcbur olmuşdur ki, vaxtı fövt etmədən [vaxt irimədən] Milli Şura dəvət edib vətən və millət mənafeyinə verilən, vəkalətlər əsası üzrə olan hər bir qərarı onun təsdiqinə təqdim etsin.

9-cu hissə

Məmləkətimizin keçirdiyi müəssif [təəssüflü] hadisələr və xalq tərəfindən təqib edilən məqsədlərin ümumi olması “bloka” birləşdirilməklə, hal-hazırda “Hüquq Mühafizəsindən Ötrü Şərqi Anadolu Cəmiyyəti” namında olan ittifaqlar vücudunda gətirilməsindən ibarət olmuşdur. Bu cəmiyyət tamamilə hər bir sektant və firqə nüfuzundan azaddır. Bizim həmvətənli müsəlmanlarımız bu cəmiyyətin üzvü ola bilərlər.

10-cu hissə

Konqre tərəfindən təşkil edilən ictima [yığıncaq] davam edən milli təşkilat və mərkəzi vilayət idarələri tərəfindən təsvib [təsdiq] edilmişdir.

İRANDA**Fransa heyəti İranda**

İran hökumətinin istidasına [xahişinə] görə, Fransa Ədliyyə Nəzarəti Xarici Nəzarət sazişi ilə bir ədliyyə heyəti təşkil etmişdir ki, bu günlər məzkur [deyilən] heyət İrana azim olacaqdır [yola düşəcəkdir].

Bu heyət Tehrandə ali ədliyyə məktəbi açmaqdan başqa, İranda olan məhkəmə təşkilatları[na] aşına olub və İran Ədliyyə Nəzarətində yurist-konsul bürosu təşkil edəcəkdir.

Beş ildir ki, İran hökuməti nəzdində Fransa məhkəmə nümayəndəsi vardır. Onun fəaliyyəti nəticəsi olaraq İran hökuməti çox adamlardan ibarət bir heyət göndərilməsi üçün müraciətdə bulunmuşdur.

“Rə’d” qəzetəsinin qapanması

Tehrandə nəşr olunan “Rə’d” qəzetəsi ali hökumət idarələri sərəncamı ilə qapanmışdır. Məzkur qəzetə axırkı nömrəsində İngiltərə ilə İran arasında hüsulə gəlmiş olan etilafa [razılığa] və İngiltərə himayəsinə qarşı şiddətli surətdə protesto edərək bir məqalə dərc etmiş imiş. Qəzetənin bütünlükdə nömrələri müsadirə və zəbt edilmişdir.

Məlum olduğu vəch üzrə, qəzetə İn-

giltərə parasına nəşr olunub və sərmühərriri də [baş redaktoru da] erməni Kaspar Sepikyan idi. Şayiata görə, qəzetənin nəşrləri “Bərq” adında digər bir qəzetənin nəşrinə icazə istəmişlərdir.

**VÜKƏLA ŞURASINDA
[NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]**

- Maarif nazirinin Lənkəran qəzası müəllimlərinə mayıs və avqust ayları məvaciblərinin verilməsi haqqındakı təqriri [rəsmi məktubu] istemasından [dinlənilmədən] sonra qət edilmişdir [qərara alınmışdır]:

Lənkəran qəzası müəllimlərinin mayıs və avqust məvacibləri Maarif nazirinin göstərdiyi üzrə verilsin.

- Maarif nazirinin Bakıdakı Müəllimlər Qurultayı məxaricatı üçün əlavə olaraq 9.248 manatın buraxılması haqqındakı təqriri istemasından sonra qət edilmişdir:

20 milyonluq fondan istənilən məbləğ buraxılsın.

- Maliyyə nazirinin pensiya nizamnaməsi və birdəfəlik maaş haqqındakı təqriri istemasından sonra qət edilmişdir:

Maliyyə Nəzarəti, Türük və Məabir [Nəqliyyat və Rabitə], Hərbiyyə və başqa maraqlanacaq müəssisələr nümayəndələrindən Maliyyə Nəzarəti nümayəndəsi sədarəti ilə bir komiya təşkil edilsin ki, miri [mülki] və hərbi pensiya nizamnamələrini uyğunlaşdırıb, eylül ayının sonunadək Vükəla Şurasına müzakirə üçün təqdim etsin.

**NƏZARƏTLƏRDƏ
[NAZİRLİKLƏRDƏ]**

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] tərəfindən darüleytamlar [yetimxanalar] ehtiyacı üçün Bakı Cəmiyyəti-Xeyriyyəsinə 1.220 arşın bez, 1.146 arşın çit buraxılması haqqında Ticarət və Sənaye Nəzarəti nəzdində təşəbbüsdə bulunulmuşdur. Mallar nağd olaraq fabrika qiymətinə buraxılmalıdır.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Xariciyyə Nəzarəti vasitəsilə Gürcüstan hökuməti indindəki [nəzdindəki] Azərbaycan siyasi nümayəndəliyinə 50 min manat göndərmişdir ki, Ermənistandan Azərbaycana gəlməkdə olan qaçqınlara müavinət edilsin.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Türev və Məabir Nəzarəti indində Ermənistan qayıtmaqda olan erməni qaçqınları üçün Yevlax mövqifinə [stansiyasına] 15 vaqon verilməsi haqqında təşəbbüsdə bulunmuşdur.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Qarabağ müfəttişinə müraciətən, qaçqın ermənilərin doğru siyahısı tutulması haqqında icdamatda [təşəbbüsdə] bulunmasını rica etmişdir.

- Maliyyə Nəzarəti tərəfindən, təsvib [təsdıq] üçün Vükəla Şurasına [Nazirlər Kabinetinə] işbu qanun layihələri təqdim edilmişdir:

1) Bakı quberniyasının Qusar dairəsindəki Zuxul köyündə 3-cü sinif gömrükxana təsisi haqqında; 2) 1914-cü sənənin 15 eylül qanununun dəyişməsi haqqında. Bu qanun altun, gümüş və platinə aiddir.

- Maliyyə Nəzarəti Xariciyyə Nəzarə-

tinin müavinəti ilə hal-hazırda siyasi nümayəndələrin baqajlarının buraxılmasını həvi [əhatə edən] bir qanun layihəsi tərtibinə məşğuldur.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti tərəfindən Cavad qəzası xeyriyyə işlərinin təftişi üçün bir müfəttiş göndərilmişdir.

- İşbu sənənin ağustos ayında Bakı darülcəzə və darüleytamlarına [əlillər evi və yetimxanalarına] 35.760 manat buraxılmışdır.

- Neft mədənlərinin Müsəlman Fəhlələri İttifaqı Məsai Nəzarətinə [Əmək Nazirliyinə] müraciətən, Qurban bayramı münasibətilə onlara avans verilməyi haqqında isticvabda [sorguda] bulunmuşdu. Məsai Nəzarəti xəbər vermişdir ki, Neft çilər İttifaqı məvaciblərinin 50 faizi miqdarında avans verməyə razı olmuşdur.

**İSLAM YAZISI ÜÇÜN
RƏQƏMLİ LATİN ƏLİFBASI**

- 2 -

Rəqəmli Azərbaycan əlifbamızın kəlmələrimizə tətbiqi

Əlifbamızla aşağıda otuz altı öylə türk və ya türkcədə müstəməl [işlənən] söz yazırız ki, hərflərimizin hər biri bunların birinin başında və əgər bu mümkün deyilsə, birinci hecasında bulunsun. Hərflərin tərtibi latın əlifbasında olanlardır. Hər rəqəmli hərf məxəzi olan hərfi təqib edir, fəqət səslə hərflərin surəti-istimalına [işlənmə şəklinə] məxsus diqqət cəlb etmək üçün başlarında səslə hərflər olan sözləri baş-

da yazıram. Latın hürufumuzla yazılmış hər söz rus və ərəb xətləri ilə dəxi yazılmışdır.

Dilimizi təşkil edən nitq sədalarını əslinə mütabiq [uyğun] surətdə təsvir etmək xüsusunda əlifbamızın, nöqsanı məlum olan ərəb xəttimizə deyil, ümumən pək mükəmməl ədd [hesab] olunan rus əlifbasından dəxi qat-əndər-qat əkməl [qatbaqat mükəmməl] olduğuna məxsus diqqət etməyi oxuyandan rica edirəm.

Azərbaycan türkcəsində a3, g4, j3, k, n3 sədaları kəlmənin başında vəqə olmazlar. Biz bunları bunların əlifbada olan sıralarında kəlmənin birinci hecası içində yazırız.

az, азъ, آز ; a1l, эль, ال ; el, эль, ايل ; it, ить, ايت ; i2s3i2h3, ышыхъ, ايشيخ ; ot, отъ, اوت ; o1lu1m, июлюмъ, اولوم ; uzun, узунъ, اوزون ; u1zu1m, ізюмъ, اوزوم ; mala3ba1r [körpü], мезбяръ, معبر ; bas3, башъ, باش ; c3a1ng1a1l, чянгяль, چنگل ; das3, дашъ, داش ; fajton, файтонъ, فايتون ; gas3, гашъ, قاش ; gla1lin, глянъ, گلين ; g3u1g3a1, джюдже, جوجه ; bag4, багъ, باغ ; ha1vas1s, хявясъ, هوس ; h3ni2m, ханымъ, خانيم ; jas3, яшъ, ياش ; a1j3da1ha, эждеха, ازدها ; bakkal, баккаль, باققال ; k1a1la1m, кяламъ, كلم ; la1a, ляля, [لالا] ; mas3a, маша, ماشا ; nis3an, нишанъ, نشان ; baban3i2, баба-ы, بابائي ; pas3a, паша, پاشا ; ra1ng1, рянгъ, رنك ; solz, сиозъ, سوز ; s3u1s3a1, шюше, شوشه ; tu1fa1ng1, тюфангъ, تفنگ ; valta1n, вятянь, وطن ; dow1a1t, доулять, دولت ; zorba, zorba, زوربا .

Məlum ola ki, Azərbaycan dilində yazılan q-lardan ancaq hecanın içində və ikisi bir yerdə söylənilən q-larda “k” sə-

dası var. Mütəbaqi [geri qalan] q-ların sədası isə “g” sədasıdır. Lihaza [buna görə], “baqqal” və əmsalı kəlmələr “k” ilə “bakkal” tələffüz olunduqları halda, “qızıl” və əmsalı kəlmələr “g” ilə oxunurlar.

* * *

Rəqəmli əlifbamızın Osmanlı türkcəsinə tətbiqi

Yuxarıda aşına olduğunuz Azərbaycan türkcəmizin xaricində Osmanlı türkcəsində heç bir hərf yoxdur.

Osmanlıcada “a1” səslisi yoxdur. Osmanlılar onun yerinə “e” səslisini istemal edirlər [işlədirlər]. Məsələn, farscası “dəst” olan türk sözünü biz azərbaycanlılar “a1”, osmanlılar isə “el” söylərlər.

Osmanlı tələffüzündən “x” hərfi dəxi saqit olub [düşüb], qismən “h” və qismən “k” sədasına intiqal etmişdir [çevrilmişdir]. Məsələn, osmanlılar “xəbər”i “haber” və “yox”u “yok” söylərlər.

“Sağır nun” isə osmanlıcada adi nuna təhəvvül etmişdir [çevrilmişdir]. Məsələn, bizim

باباك “baban3”

tələffüz etdiyimiz sözü onlar sadə “baban” tələffüz edərlər.

Yarı səslə və yarı səsdəş olan “w” yerinə osmanlılar sadə “v” istemal edərlər. Bunun maqəblindəki [əvvəllindəki] fəthəni isə biz azərbaycanlılar və farsilər kimi zəmmeyi-səqileyi-münfətehəyə yəni “o”-ya qəlb etməzlər [çevirməzlər]. Yəni, məsələn, “dövlət”i biz “dewla1t” oxuruz, onlar isə “devlet” oxurlar.

Dillərində istemal etdikləri ərəb kəlmələrində osmanlılar hecaları səqil və xəfifə təqsim edərlər [ayırırlar]. Səqillər, içində (ق غ ع ظ ط ض ص خ ح)

hərflərindən biri olanlardır, xəfflər isə mütəbaqilərdir [yerə qalanlarıdır].

Səqillərdə qeyri-məmdud [uzun olmayan, qısa] hərəkəldən osmanlılar fəthəni “a”, kəsrəni “i” və zəmməni “u” sədasi ilə oxurlar. Xəfflərdə isə fəthəni “e”, kəsrəni “i” və zəmməni “u1” sədasi ilə oxurlar.

Biz azərbaycanlılar isək qeyri-məmdud hərəkəlin həpsini, hecaları xəfif və səqilə bölməksizin; xəfif hərəkəllə, məmdud hərəkəli isə osmanlılar, azərbaycanlılar və fərisilər ərəblərin kəndiləri kimi bilafərq “ā”, “ī”, “ū” sədaları ilə oxurlar.

Aşağıdakı Osmanlı sözlərini rus və müsəlman yazıları ilə yazmayaraq, yalnız rəqəmli latın əlifbamızla yazıram. İnşallah, buraya qədər yazdığımızı diqqətlə oxumuş olan zəvat [şəxslər] güclük çəkməksizin oxurlar. Və burası onların nəzərində yazımızın nə dərəcədə əlverişli olduğunun feili dəlili olar.

(Sətirlər soldan-sağa oxunur.)

az, elc31, is3, i2s3i2k, odun, o1k1u1z, uzun, u1zu1m, mea3mūr, balı2k, c3atal, devlet, felek1, galebe, gig3e, kalem, k1-o1pek1, leblebi, mal, nedāmet, pilaf, rahmet, selām, s3erab, tu1tu1n, vaalide, zahmet.

* * *

Rəqəmli latın əlifbamızın ərəb lisanına tətbiqi

Biz müsəlman millətləri həpimiz Qurani-şərifini və dualarımızı ərəb lisanında oxuruz. Hərəkətlər sayəsində bunların oxunması o qədər asandır ki, ərəbcəyə aşina olmayan müsəlmanlar belə bunları səhih oxurlar. Əgər hərəkəli yazmaq və xüsusilə təb [çap] etmək qolay bir iş ol-

saydı, hərəkəli xətlə deyil ərəb dilini, həp müsəlman dillərini oxuyub-yazardıq və bugünkü gün islam içində bir islahi-xətt məsələsi olmazdı. Fəqət vəəsafa [təəssüf ki], maarif həyatımızın pək uzunmüddətli tarixi sabit edir ki, bu, mümkünsüzdür. Lihaza [buna görə], icabi-hal onu təqaza edir ki [mövcud vəziyyət onu əmr edir ki], Kəlami-qədimi [Qurani] şimdiyə qədər olduğu kimi bundan böylə dəxi hərəkəli ərəb yazısı ilə oxuyub, mütəbaqi [geri qalan] oxuyub-yazma ehtiyaclarımızı latın əlifbası vasitəsilə ifa etmənin çarələrini əldə etməyə səy edəlim.

Türk cümlələrimizdə nə qədər ərəbi və fərisi kəlmələr varsa, həpsini latın xətti ilə yazı yazacağımız zaman bu millətlərin tələffüzünə yox, kəndi tələffüzümüzə tövfiqən [uyğun] yazmalıyıq. Fəqət biz türklər şifahi və təhriri [yazılı] kəlamımızda tamamilə ərəbi və fərisi olan cümlələr dəxi istemal edəriz. Məsələn, bir əsər yazanda və yaxud bir iş başlayanda “Bismillahir rəhmanir rəhim” yazar və ya söyləyirik. Bir müsəlmanın vəfat etdiyini eşitdiyimizdə, “İnna lillahi və inna ileyhi raciun” deyəriz və böylə bir xəbəri yazı ilə bildirəcəyimiz zaman yazarız. Onun kimi də, birinin kəndi malını və ya əsərini vəsf etdiyini eşitdiyimizdə “Kəs ki nəquyəd ke douge mən toroş əst” yazarız və söyləyirik. Və qis əlahaza.

Latın xətti ilə türkcə yazı yazacağımız zaman bu növ cümlələri ərəbi və fərisi tələffüzlə yazmalıyıq. Zira cümlə hankı millətin isə, tələffüz də onun olmalıdır. Vəilla [yoxsa] müxtəlif tələffüzlər aləmdə ən mütədavil [işlək] olan və o səbəbdən naşi [ötrü] ən əhəmiyyətli bulunan lisanları hərç-mərc edib, millətləri biri-birini

anlaya bilmək nemətindən məhrum edərlər.

Lihaza fəvqdəki [yuxarıdakı] Azərbaycan-latın əlifbamıza o qədər hərflər əlavə etməliyiz ki, ərəbi və fərisi sözlərini dəxi bu millətlərin tələffüzünə müvafiq surətdə yazı biləlim.

Ərəbcədə yalnız üç səslə var (a, i, u) ki, gah qəslə və gah mədlə [gah qısa, gah uzun] tələffüz olunurlar. Əgər əlifbamızdan bunların qeyri olan səslilərlə “j3”, “g1”, “g”, “e3”, “n3”, “k1”, “p” səsdəşlərini çıxarıb, bunların yerinə zeyldəki [aşağıdakı] səsdəşləri əlavə etsək, ərəbcənin mükəmməl bir fonetik əlifbası vücudə gələcək. O hərflər bunlardır:

(Sətirləri soldan-sağa oxu.)

c ث; h2 ح; z3 ذ; s2 ص; k2 ق; z4 ض; t3 ط; z4 ظ; a4 ع.

Məlum ola ki, ərəblər[in] ك hərfini “k” sədasi ilə və ق hərfini türkcədə və rusçada olmayan səqil bir “k” tələffüzü ilə söyləyirik ki, biz bunu yuxarıda gördüyü kimi, “k2” hərfimizlə yazırıq.

Həmzə üçün “a3” və ayn üçün “a4” hərfini vəz etdiyimizi [qoyduğumuzu] keçəndə söylədik.

Ərəb nəhviyyununun [sintaksis mütəxəssislərinin] rəyincə, başında digər səsdəş olmayan bir hecanın başında həmzə və ismi-digəri [digər adı] əlif olan səsdəşin bulunması mütləq vacibdir. Zira onlar, səslinin nə ayrıca tələffüz olunmasını və nə hecanın başında bulunmasını mümkün ədd [hesab] etməzlər. Ərəb əlifbası bu rəy üzərinə tənzim olunmuşdur. Bu səbəbə görədir ki, səslə ilə başlanan hecalarda səslinin əvəzinə yazılan səsdəş yazmazdan əvvəl bir əlif yazmağa məcbur oluruz.

Məsələn, bizim türk اول kəlməsi latın xətti ilə iki hərflə “ot” yazılır və nəfəsi-əmrə [işin əslində] dəxi iki sədadən mü-təşəkkildir. Ərəb əlifbası ilə üç hərflə اول şəklində yazılır ki, ərəb nəzəriyyəsi ilə burada 1 səsdəşdir, 2 onun hərəkəsi olan zəmmeyi-səqileyi-münfətehənin [“o” səsinin] naibi-mənabeyidir [vəkilidir, onun yerini tutandır] ki, bu hərəkəyə ت səsdəşi dəxi cəzm olunmuşdur [özündən sonra sait gəlməyəcək şəkildə əlavə edilmişdir].

Həmzə və ya əlif məczum [səitsiz] olduqda və yaxud kəlmə içində məczum bir hərəkədən sonra vəqə olduqda, kəndi səsdəş sədasi türk və fərisi dillərində dəxi mühafizə etdiyini yuxarıda gördük. Ayrıca və ya hecaların başında yazılan əlif və ya həmzələrdə isə deyil fərisi və türk lisanlarında, hal-hazırda ərəb lisanında dəxi heç bir səda yoxdur. Buralardakı əlif yalnız bir işarətdir ki, burada ya bir hərəkə olduğunu və yəinki əlifdən sonrakı səsdəşin hərəkə yerinə yazıldığını göstərir. Bu qisim hecalar latın xətti ilə yazılacağı zaman icab edən [lazım gələn] səslidən başqa heç bir şey yazılmamalıdır.

Belə ki, gördük fars və türk lisanlarında müstəməl ərəb kəlmələrində “ayn” hərfi məczum olduğu halda həmzə tələffüzünə təhəvvül edər [çevirlər]. Hecanın başında bulunduğu zaman isə hər bir sədadən məhrum olar. Ona görə, məsələn,

“عزيز”i

osmanlılar “aziz” və azərbaycanlılar və fərisilər isə “a1ziz” tələffüz edərlər.

Şimdi rəqəmli latın əlifbamızla zeyldəki [aşağıdakı] ərəb kəlmələrini yazıram. Bunların da müqəbilləri rus və ərəb ya-

zıları ilə yazılmayacaqdır. Səsilərlə başlanan sözlərdən sonra gələn və səsdəşlərlə başlanan kəlmələrin tərtibi hürufun ərəb əlifbasında olan sırası ilədir.

(Sətirlər soldan-sağa oxunur.)

avval, ah2âd, ig3âza, iz3ân, ulfat, ufûl, mua3min, bas2irat, tamâm, cubût, g3a-vâd, h2avâdic, hâtirat, dawlat, z3alil, ra-ûf, naa4m, saa4âdat, s3ahadat, sâdik2, z4alalat, t2ahari1at, z2âlim, a4ibâdat, g4anîmat, fikr, k2udrat, kâfir, labbajk, mus2îbat, nadaamat, hidajat, vilajat, nawm, jak2in.

* * *

Əlifbamızın farisi dilinə tətbiqi

Farisi dilində altı səslə var. Üçü daima qəslrə [qısa] tələffüz olunurlar ki, bunlardır: e1, 1, o. Mütəbaqi [geri qalan] üçü isə daima mədlə [uzun] söylənir ki, bunlardır: â, î, û.

Farisi dilinə məxsus qayət səqil bir “g” var ki, söyləsinə nə türk dilində və nə də Yevropanın ən məruf [məşhur] dillərində təsadüf olunur. Biz bu səda üçün “g2” hərfini vəz etmişiz. Türkcədə olmayan ərəb nitq səsləri farisicədə dəxi yoxdur. Bunların farisi dilinə keçəcəkləri zaman təhəvvülləri qanunu [dəyişmələri qanunu] ümumiyyət üzrə türkcədə olanın eynidir.

ق hərfini iranilər “g2” sədasi ilə oxurlar. ك hərfini isə bunlar da ərəblərin kəndiləri kimi “k” sədasi ilə oxurlar.

غ hərfi ərəb dilində kəlmənin hər yerində “g4” sədasi ilə oxunur. Türk dilində isə hecanın başında olduqda “g” sədasi ilə oxunur və bir səslidən sonra və ya iki səslə arasında isə “g4” sədasi ilə oxunur. Farisidə isə hecanın əvvəlində “g2” sədasi ilə oxunur və sair yerlərdə isə “g4”

sədasi ilə tələffüz olunur.

Türk dilinə məxsus olan “g1”, “k1”, “n1” sədalarına farisi dilində təsadüf olunmaz. Təbii, farisi sözlərini dəxi yalnız rə-qəmli latın əlifbamızla yazırız.

a1zba1r, ensâf, olfa1t, ârâm, îran, û, ma1a3ba1r, ba1râba1r, towba1, g3a1-zîra1, c3inâr, h3os3, dûst, rûz, zîra1k, j3a1ngârî, sa1r, s3a1ma3, dûg4, firûza1, g2a1dîm, kofr, gâv, la1b, mîrzâ, nûs3, hûs3, vâdî, nowba1t, zîra1k.

* * *

Təshih: Məhəmməd Ağa Şahtaxtlının məqaləsinin əvvəlində qismində idarə tərəfindən bir işarə dərc olunmuşdu ki, mətbəədə hürufat olmadığı üçün müəllifin ixtirakərdəsi olan [ixtira etdiyi] hüruf və əşkal dərc olunmamadı.

Burası səhvdir. Zira müəllifin əlifbasında dörd birinci rəqəmlərdən və 23 latın hürufatından başqa müxtərə [ixtira edilmiş] bir şey yoxdur.

Həman 267[-ci] nömrədə Esperanto əlifbasında “3” rəqəmi yerinə səhvən latın əlifbasının son hərfi olan “z” hərfi dərc olunmuşdur.

Hürufat yoxdur deyə kəndi yerlərində rəqəmli yazı ilə yazılmamış kəlmələr bunlardır:

(Sətirlər soldan-sağa oxunurlar.)

a1l, s3a1nba1, da1lik1, sa1n, i2ldi2-ri2m, i2s3i2h3, o1lk1a1, c3o1l, u1zu1m, g3u1g3a1.

Bunların mötəd [adət etdiyimiz] yazımızla şəkilləri isə bunlardır:

(Sağdan-sola oxunsun.)

سن	ده	شنبه	ال
اولکه	ایشیخ	ایلدیرم	
اوزوم	اوزون	جول	

QURBAN BAYRAMI

Həzrəti İbrahim zamanından şimdiyə qədər davam etmiş qurban kəsmək məsələsi bizim içimizdə müstəhəb [bəyənilən] bir əməl olduğu ümumə məlumdur. İslam əhalisi Peyğəmbərimiz əleyhissalamın Həzrəti İsmayıl nəslindən gəldiyi münasibətilə işbu günü böyük bayram ədd [hesab] edərək, həman gün bir-birlərini təbriklə eys-ışrətə məşğul olub, təbii, bir çoxları da qurban kəsirlər. Bu qurban kəsmədə məqsəd nə olduğunu hər kəs anlayırsa da, məəttəəssüf [təəssüf ki], ona əməl edənlər də pək az olur.

Qafqazın bir çox islam köy və şəhərlərində Qurban bayramına bir-iki ay qalmış bəzi islam qardaşlarımız qoyun, quzu, keçi alaraq kamali-həvəsə onları yemləyib bəsləyirlər ki, Qurbanda zəbh etsinlər [kəssinlər].

Otuz-qırx sənə bundan əqdəmə [əvvələ] kimi ata-babalarımız, mötəqidlərimiz [dindarlarımız] Qurban bayramına tam mənası ilə əməl etməkdə ikən, bu son zamanlarda, filhəqiqə [doğrudan da], məzkur [adı çəkilən] bayram ibadət və kasıblara yardım əvəzində, bir eys günü rəngi almışdır ki, həman gün yalnız qarnını doldurmaq və qonaqlıqdan başqa özgələrinə düşünməməsi meydana çıxmışdır.

Məsələn, Qurban bayramı yetişərkən hər kəs qollarını çəmrəyib bəslədikləri heyvanları kəsər və ətindən fəqirlərə deyil, varlı qonşularına payladıqdan sonra eyi parçalarından da kabab bişirib ləzətlə yeməyə başlar. Sür-sümük qalarsa, onu da fəqirlərə ehsan eylər. Zahiblərimiz [yanlış düşüncədə olanlarımız], təbii, bu sənə də keçən sənələr kimi adi adət-

ləri ilə qurbanlar kəsib qöv-məqrəbalərinə mehmannəvazlıq etməklə, kəndiləri də məzkur qurban ətindən istifadə edə-cəklər.

Əski zamandakı Qurban bayramı ilə şimdiki Qurban bayramlarının fərqlərini müqayisəyə qoysalar, zəngin qurban kəsən qardaşlarımız bu sənələrdə qoyun qurbanı deyil, hər saat, hər dəqiqə yüzlərcə məsum islam övrət və uşaqlarının qurban kəsildiklərini nəzərlərinə alırlar. Hər kəsin halını kəndiləri ilə müqayisə etməsələr, təbii, o zaman əfəndilərim pək məşhur olan mənzərəyi-dilxiraşlara [ürək parçalayan mənzərələrə] nəzəri-diqqətlərini cəlb edər və etməklə millət irz və namusu uğrunda qurban kəsilməmiş arxadaşlarının bir çox sahibsiz çoluq-çocuqlarını fikirdən keçirərək, kabab yedikləri zaman islamlıq və müsavət nöqtəyi-nəzərindən əllərindəki tikələri yerə salıb da həman millət qurbanlarının sahibsiz balalarını can kimi ağuşlarına basar və onlara qurbana sərf etdikləri bir günlük hədə keyfin parasını verərək başqa millətlərə mü-təfəvviqliklərini [üstünlüklərini] [i]sbat edər-lər.

Keçən sənələrdə qəzetələrimizdə Cəmiyyəti-Xeyriyyəimizin qurban dərilərini hər şəhərdə toplayıb, satılıb fələkzədələrimizə [bədbəxtlərə, fələk vurmuşlara] sərf edilməsi məqalə və ya elanlarını hər kəs oxumuşdur zənn edirəm. Bu sənə qurbanın dərisi deyil, bəlkə, şimdindən hər yerdə bir “Qurban yardımları” adı ilə yer müəyyən edərək, oraya hamı riza və rəğbətə qurban gününə sərf edəcək paranı verərsə və o paralar Mərkəzi Cəmiyyəti-Xeyriyyəimiz idarəsinə toplanarsa, təbii, böyük para hasil olaraq bir çox cəfəbinlə-

rimiz [cəfa görmüşlərimiz] toxalar [doyar] və biz də həqiqi bayram keçirmiş olarıq.

Üç-dörd sənədir ki, biz yalnız Qars, Ərdahan, Oltu və Ərzurum mühacir və biçizlərinə [yoxsullarına] müavinət edirdik. Amma şimdi onu bilməliyiz ki, bu sənə Qafqaziyada köylülərimizdən o qədər mü-təzərrir [ziyan çəkmiş], evsiz, ac və çılpaq qalanlarımız var ki, onlara hökumət nə qədər kömək etsə də, yenə ehtiyacları layiqincə rəf edilməyəcəkdir [aradan qaldırılmayacaqdır]. Böylə olduqda, Cəmiyyəti-Xeyriyyəyə arzu olunan məbləğlər toplanarkən Cəmiyyət də bir tərəfdən sahibsizlərin başqa ufaq-təfək ehtiyaclarını arayaraq, yetimxanalar təsis etdirib məzlum balaların tərbiyəsinə baxar, onları geyindirib, yedirər-ıçirər və qeyri bu kimi nöqsanlarını da islah edər.

Ümid [edirik] ki, hər kəs ərz olunan məsələyə əhəmiyyət verib əlindən gələnlərdən fədakarlığı əsirgəməyəcəkdir.

Rasizadə Əlirza

ÜÇ BAYRAM

1336 sənəsi zilhiccə ayının 9-u idi.

Ziyalılardan bir neçəsi bir dostun evində əyləşmişlərdir. Başqa söhbət olmaz və söhbət birdir:

Şəhər neçə aydan bəri mühasirə halındadır. Müntəzəm əsgəri qüvvə tərəfindən təhti-mühasirəyə [mühasirə altına] alınmamışdır, fəqət əşqiyyə dəstəsi yolları kəsərək, nə xaricdən şəhərə adam buraxır, nə şəhərdən xaricə. ... Milli Komitəsi ...nları boykot etmişdir, ...nlara bir gir-

vənkə şey satmağa buraxmayıq. Ərzaq bilmərrə qurtarmışdır. Bir ildən bəri fütqərəyə pək ucuz qiymətlə verməkdə olan çörək, nəhayət un-buğda bitdiyindən, artıq paylanmayıq. Xalq acdır, həm də fütqərə deyil, yüz minlərə malik olanlar, milyonçular belə “bu gecə ac yatdıq” deyər şikayət edirlər.

Şəhər qaranlıqdadır. Neft tapılmayıq. Girvənkəsi 8 manata adı var, özü yoxdur. Yüzdə səksən ev gecə qaranlıqda qalır. Camaat arasında böyük həyəcan var. Camaat baş həşirindədir. Nicat yolu əsla görünməyir.

Tərəfi-müqabil bir təklif, iki təhdid edir. Bizə təslim olunuz, silahlarınızı veriniz, əks surətdə ya acınızdan qırılacaq, yaxud ... dəstəsi ilə yaxlaşır. O, şəhərə varid olar olmaz [çatar-çatmaz], sizi qırıb məhv edəcəyiz.

Türk əhali isə: “Əcdadımız təslim olmamışdır. Ya qırılacaq, yaxud sizi təslimə məcbur edəcəyiz” deyər min dürlü məşəqqət və üsrət [çətinlik] içində bir ildən bəri qışın iki arşın qarını, yazın şiddətli yağışı və dolusu, yayın hərarətli günəşi altında ac qarınla gecə-gündüz əldə silah olaraq növbə ilə qaraqol çəkir, hər dəqiqə müsəlləh müsədiməyə [silahlı toqquşmaya] hazır durur.

Bu aclıq içində, bu qırğın qarşısında, bu təhdid edən fəlakət müqabilində köksünü gərərək: “Ölmək var, düşməyə təslim olmaq yoxdur” deyər durur. Müzlim [qaranlıq] gecədən sonra işıqlı bir gün hü-lul edəcəyini [gəlib çatacağını] kim dana bilər? Bundan ümidini kim kəsər?

Yalnız anadan kor doğmuş, günəş görməmişlər!

Fəqət türk milləti tarixdə qaranlıq ge-

cələr də görmüş, işıqlı gündüzlərdən də feyzyab olmuşdur. Şimdi, bəlkə də, gecə-mizdir. Çox da qaranlıqdır. Fəqət gecənin gündüzü var. Qaranlıq müvəqqətdir. “Bir gün gələcək, şəmsi-həqiqət doğacaqdır.” Türk buna bütün imanını ilə etiqad edir. İmanını kamildir. Odur ki səbir və təhəmmül edir [dözür].

Buna ancaq ürəksizlər, qorxaqlar, kutahtbinlər [dar görüşlülər, gələcəyi görə bilməyənlər] şübhə edirlər. Türk isə inanır.

Türk səbir, təhəmmül, iman, etiqad, uzağı görər göz və qüvvəti-qəlb verən tarixə malikdir.

Türkdə həqiqi qüvvələr də var. Lazım gələrsə, hər bədən, lazım görərsə, ölər, öldürər. Camaata yol açmaq üçün canını fəda edər. Xalqın yolunu kəsmiş nəhir üzərinə kəndi kəmiklərindən körpü salar...

Bu sifətlər dəxi türk üçün yabançı deyildir.

Əvət, ziyalı cavanlar əyləşmiş, övzayihazirə [mövcud vəziyyət] haqqında söhbət edirlər.

Birisi:

– Əfəndilər, fəlsəfə yaxşı, fəqət həyat dəxi öz tələblərini israrla təqdim etməkdədir. Həyat ilə də hesablaşmamaq olmaz. Xalq qırılır, camaat acdır. Buna bir çarə düşünmək lazımdır. Bilirmisiniz, həzərət, xalq böyük həyəcan və iztirabdadır. Aclıqla zarafat olmaz...

– Mən deyəyim! – deyər bir tələbə öz təklifi ilə meydana atıldı: – Başqa çarə yoxdur. Bu iyirmi minlik camaatı fəlakətdən qurtarmaq üçün mən qəti bir təklif edəyim. Gecə xalq səngərdə olan zaman biz özümüz getdiyimiz səngərdən tufənglərimizi boşaldaq müqabil tərəfə. Şübhə-

siz, bununla da dava düşmüş olar. Camaatın da yaxası qurtarar. Çünki düşməni qırıb məğlub edəriz. O zaman yollar öz-özündən açılmış olar. Xalq da aclıq bələsindən qurtarar.

Zatən bu tələbə özgə təklif edərilməzdi də. Bir inqilabçı-sosialist daha öz təbiəti əleyhinə gedəmməz ki! O bir inqilab, bir patıltı, bir gurultu istər. Nəticə isə, bəlkə də, yaxşı olar. Yaxşı olmazsa da, daha bundan artıq nə olacaq?

İnqilabçı-sosialist tələbə böylə düşünürdü.

Amma birincisi, bütün vücudu ilə buna protesto edir. Əksini isbatla:

– Əvət, bəlkə düşməni məğlub edəriz, yol açılar, ərzaq gələr. Amma bəlkə qalib gələmmədik? Onda aclıq bələsi ilə bərabər rəhmətsizliyi ilə məşhur olan bir qalib düşmən qarşısında nə yapacaqsan? Bu millətin qanının məsuliyyətini nə edərsən? – deyər hiddətlənir.

Bəla üstünə bəla qoyulmayacağını, bunca xalqı qırğına vermək eyni səfahət [səfehlik], axmaqlıq olduğunu bütün əsəbiyyəti ilə qışqıraraq isbat edir.

* * *

Şəhərdə boğulmuş, candan salınmış kimi zəif bir şayiə dövrən edir.

“Deyirlər qaimməqamliq dairəsində xəbər alınmışdır ki, Bakı işğal edilmişdir.”

Fəqət qaranlıq gecədə ailəsi üstünə şərməndə [xəcalətli] gedən bir fəqir zəif, əlil bir sailin sualına [dilənçinin istəyinə] nə qədər əhəmiyyət verərsə, böylə zəif şayiyyə də xalq o əhəmiyyəti verir.

“Əvət, xalq sakit olsun deyər bir şayiyyədir yenə buraxırlar” deyər inanmayırlar.

Zatən haqları da var. Üç dəfə böylə şa-

yiələr dövrən etmiş, həp yalan çıxmışdır.

* * *

Xalq bu zaman öylə bir halda idi ki, əhvali-ruhiyyəsini müəyyən surətdə təsvir etmək qabil deyil. Fəqət bunu demək olar ki, başlıca üç cərəyan vardı:

Birincisi, nə olur-olsun, tərəfi-müqabilə qarşı hər b açmaq, bir qədər qan bahasına da olsa, ya qalib gələrək düşməni bayraq endirməyə məcbur etmək, yaxud məğlubiyət bahasına da olsa, önlər ölüb, sağ qalanlara düşmən əsarətində də olsa, çörək yetirilməsinə imkan vermək, bu surətlə də məsələni birdəfəlik qəti surətdə həll etmək tərəfdarı idi.

İkincisi, “Dövlətlilər taxılı gizləyirlər. Şəhərdə on min pudlarla taxıl var. Fəqət bahalandırmaq qəsdilə üzə çıxarmırlar”, – deyər bir gün cəmi-kəşir [izdiham] yığaraq dövlətlilərə hücum etməyi yegənə çərə görürlər.

Bu iki cərəyanın heç birisi xaricdən gələcək naciyə [xilaskara] inanmayı, nicat gözləməyirlər.

“Bəlkə, gələr də, fəqət o vaxtadək bizimki bizə dəyə” deyirlər.

Üçüncü cərəyan isə daha durbin [uzaq-görən], daha düşüncəli olub, hər sözünü ölçər, biçər, sonra deyər adamlar idi. Bunlar tam mənası ilə əqli-səlimin [məntiqin, sağlam düşüncənin] təlqini ilə rəftar edirlər. Başda qaimməqam olmaq üzrə bu cərəyanın müntəsibləri [mənsublari] günəşin doğacağına, haqq və həqiqətin qalib gələcəyinə, gündüzün hülul edəcəyinə [yetişəcəyinə] qəvi [qüvvətli] bir imanla etiqad edir, qalibiyət xəyalını bəsləməklə bərabər, məğlubiyət təsəvvüründən də ayrılmayı, bir az daha təhəmmül

etməyi [dözməyi] tövsiyə edirdi.

Buna görə, indi ki, açıq çalışın qüvvə də bunlardan ibarət olduğundan, “Düşmən on güllə atmadıqca atəş açan edam ediləcəkdir” əmri verərək kimsəni hissiyata qapılmağa qoymayırdı.

Şayəd cahil cavanlar tənqə gəlib də beş güllə ilə şəhəri və dolayısı ilə bütün mahalı fəlakətə verər deyər hər dürlü tədbirlər görürdü.

Bu vəziyyət neçə müddət idi ki, davam edirdi.

* * *

Zilhiccənin 10-u sübh vaxtı idi. Şəhərin yüzədə on faizi belə bu böyük bayramı qarşılamaya hazırlanmamışdı. Adətən, hər il olduğu kimi qaranlıqdan məscidicame açılmış, “Əla ma hədana Allahu əkbər” sədası kimsənin qulağına çatmayırdı. Şəhərdə bir növ düşkünlük, ölgünlük hiss olunurdu.

Yalnız yenə zəif bir şeyiə vardı:

Bu gecə Ağdamdan dağ yolu ilə Kirsə gəlmiş Hüseyn əfəndi bəşarət [müjdə] gətirmişdir ki, Bakı Türk-Azərbaycan ordusu tərəfindən işğal edilmişdir.

* * *

Eyni gün saat 10 radələri idi. Arvad-uşaq, qoca-cavan, bir kəs evdə qalmamışdı. Evlər, bazarlar ayılı-uldüzlu qırmızı bayraqlarla müzəyyən [bəzənmiş] idi. Cavan-qoca bütün kişilər müsəlləh [silahlı] olaraq Bazarbaşına şitab edirdi [tələsirdi].

Fəqət “Düşməne hücum edəlim, öləlim, ya qalibiyət, yainki məğlubiyət bahasına yolu açalım, barı ərzaq gəlsin” deməyirlər.

“Dövlətlilər taxılı gizləyir, bizi ac buraxırlar. Hücum və talan edəlim” də deyər yox idi.

Bazarbaşında son aylar adi halı kəsib etmiş [adi hal almış] olan halət də yox idi. Tam əksi idi.

Adətən oraya toplaşaraq hər kəs öz curu [tay-tuşu] ilə “Nə yapalım, nə vaxtadək böylə gedəcəkdir, acılıqdan həlak olduq” və sairə kimi sözlər danışırlardı.

Bu gün isə səhər tezdən başlayaraq Bazarbaşında iki dəstə musiqi çalır, səkiz aydan bəri nizami əsgər kimi səngərlərdə qaraqol çəkmiş adamlar şimdilə Bazarbaşına bayrama cəm olurlar.

Yalnız bunlar deyil, bütün şəhər əhalisi Bazarbaşına qoşur. Evdən Bazarbaşına gedincə neçə yerdə dayanır, müjdə gətirənlər füqərə nəfinə [xeyrinə], Müdafiyə-Milliyə Komitəsi nəfinə ianələr verir, ötürlər.

Hamı yek-digərinə [bir-birinə]: “Üç bayramın mübarək olsun” deyər dörd kəlmə sözlə həm Qurban bayramı, həm paytaxtımızın istirdadı [geri alınması], həm də şəhərin və mahalın zalımlar mühasirəsindən qurtaracağı münasibətilə biri-birini təbrik edir.

Bu vaxtadək şayəd dava düşər deyər bir güllə atmaq məmnü [yasaq] ikən, bu gün “Şadlıq topu atacağı, qorxmayın” deyər düşməne sifariş edilir və düşmənin cəbhədən gətirilmiş topları, yüzlərcə pulemyotları müqabilinə, yalnız gurultu çıxarmaq üçün yerli camaatın öz əli ilə qayırılmış topları və 1812-ci ildən qalmış bir dənə “Napoleon topu” adı ilə məruf [bilinən] top rus qəbiristanına çəkilərək yüzlərlə tufənglilər müşayiətilə:

Bakının alınması;

Şuşa şəhəri və Qarabağın gələcək nicatı və

Qurban bayramı

münasibətilə dağlara, meşələrə gurultu salmışdı.

* * *

Bu gün, bir il sonra yenə Qurban bayramıdır. Vətəndaş, dindaş, millətdaşları bu bayram münasibətilə təbrik və bir il əvvəlki vəziyyətlə bugünkü halımızı müqayisə edərək, bu neməti-üzmanın [böyük nemətin] qədrini bilmələrini arzu edirəm.

Xəlil [İbrahim]

Balaca felyeton

QURBAN BAYRAMI

Hacı Cənnətəli ta zilqədənin axırlarından Qurban bayramı üçün hazırlaşır və bayram günü tədarükünü görürdü.

1558 manata bir dənə kök, yağlı və özü də qara rəngli qoyun hənzilhiccə daxil olmadan alınmış, həyətdə bağlanmışdı. Hər gün naharda yarısı və şamda da o biri yarısı yeyilən qovun qabığından başqa, Hacınin xəsisliyinə baxmayaraq, qoyun üçün xüsusi surətdə yem də tədarük qılınırdı.

Hacı hətta balaca oğlu Əlicəfərin və həmişə “şeytan” deyər çağırıldığı Fatmanisənin gündə misqal yarım qədər qoyuna şəkər yedirtmələrinə də bir o qədər qeyzlənib atlanıb-düşməyirdi.

Qurban bayramı və xüsusən qara qoyun Hacı üçün əyləncəli bir məşğuliyət təşkil edirdi. O hər nahar və şam evə gəldikdə əvvəlcə qoyuna baş çəkər, görək ariqlayıbmı deyər qabırğalarını əllər və sonra yuxarı çıxardı.

Bəzən yemək ortada olduğu zaman qoyunun mələyişini eşidib mərdivən (pirləkan) aşağı yüyürən uşaqların dalınca hüzeni-qəlblə baxmamayıb Hacının çocuqluğu yadına düşər və qurşağını çəkə-çəkə onların ardınca qoşaraq saatlarla qoyunla əylənərdi.

Əlicəfər Hacının üzərinə atlayıb:

- Dədə, bu qoyun mənümdüvəə deməsi və “şeytan”ın qoyunun boynuna sarılaraq:

- Yox, mənümkidü – deyə etirazda bulunması Hacıya başqa bir fərəh verib, qoyuna olan şövqünü bir az da artırardı.

Hacı o günə, bayram gününə məxsus hətta bir iti bıçaq da almışdı.

Bir dəfə namaz üstə bayram işlərini adəti üzrə düşündüyü zaman Hacının başını gözəl bir fikir tənvir qılmışdı [ışığılandırmışdı]:

Əgər yenə xeyriyyə-meyriyyə cəmiyyətləri nəfinə [xeyrinə] dərilləri yığmaq istəyənlər təngə gətirərlərsə, bir səyaq ilə başından rədd eyləməyə çalışacaq, mümkün olmadığı təqdirdə heç qoyun kəsmək deyil, bu gün kabab da yemədiyinə and içəcək və dərinin pulundan, heç olmasa, bıçağın bahasını çıxaracaqdı.

Hacının qoyun təqsim etmək [bölüşdürmək] “planı” da bu cür idi:

Bir şaqqaşı mədənçi Hacı Fərzəli, bəzaz [arşın malı satan tacir] Kərbəlayı Lütfuli, xərazəçi [xırdavətçi] Məşhədi Qurbanəli və bir neçə bu cür adamlarla öz qohum-qardaşına göndəriləcək və ikinci şaqqaşı da əvvəlinci gün bir doyunca kabab yeyilərək, mabaqisi də [yerdə qalanı da] sabah, o biri gün qutaba sərf ediləcək və baş-ayaq da öz qaydası ilə bişirilib yeyiləcəkdə.

Qurban bayramı füqəranın qibtə və həsrətini mövcib [qibtə və həsrətine səbəb] olursa da, həqiqətdə ləzzətli bayramlardan biridir və onun yolunda neçə günlərlə düşünməsinə və zəhmətə qatılan-masına da dəyər. Çünki piy kababı nə qədər ki yeyirsən, kim sənin əlini tutacaq. Sonra Şollar suyu və Bilgəh şanı...
* * *

Hacı bayram namazını təzəcə qurtarıb məsciddən gəlmiş və atlas donu ətkələrini qurşağına sancaraq bağdaş qurub kababdan bir-iki şiş yeməmişdi ki, “Hacı Cənnətəli, ay Hacı Cənnətəli” sədasını müttəaqib [sədasının ardınca], qarı dəqqül-bab olmağa [qarı döyülməyə] başladı.

Hissi-qəbləlvüqu [sezgi] onların kim olduğunu Hacıya bildirmiş və onların məhəllə dəri yığanları olduğuna Hacının heç şübhəsi qalmamışdı. Hacı əvvəlcə bir gizlənmək istədisə də, sonra fikrini dəyişdi. Arxalığının ətkələrini salıb ağız-burnunu təmiz sildikdən sonra məğmum bir tövr taxınaraq [qəmli bir hal alaraq] qarıya tərəf yönəldi.

Əvət, Hacı yanılmamışdı. Qarını çalanlar həman Hacının qorxdığı dəri yığanlar idi.

Bir saat qədər uzanan mübahisə və müdafə əsnasında Allah və bütün peyğəmbər və imamlar şahid çəkilməmişdi ki, o nəinki qoyun kəsməyib, hətta kababın qoxusu belə bu gün burnuna dəyməyib...

Nəticədə dəri yığanların bir neçə ağır sözlərini eşitməklə Hacı qarını cırparaq içəri girmişdi.

Hacı heç həyətin ortasına çatmamışdı ki, qarı açılaraq:

- Allah qurbanınızı qəbul eylesin. Neçə gündür ki, acam. Mənə bir Allah pa-

QAFQAZIYAYA BAYRAM TƏBRİKİ

1914 sənəsində Ərdahanın zəbtindən sonra ricət[də] [geri qaydarkən] 1915 sənədə hüddud üzərində Ərcivan məntəqəsində Qurban bayramı təbriki mərasimində Çaqılqayanan dağının zirvəsindən Qafqaziya dağları gözükməyə başlayınca bədahətən söylənmiş təbrikdir.

Ey boranlı-qarlı dağlar,
Gözlərindən qan-yaş çağlar.
Dalğın baxışlarından həp
Ciyərlərim vərəm bağlar.
Boraların neyçün daim
Sızlayıb da qəlbi dağlar.
Dərələrin, irmaqların
Baş köksünə sürüb ağlar.
Qara bulud sarmış səni
Çığ, fırtına, boran yollar.
Düşməni sən qafanamı
Qazma, süngü, balta saplar.
Arxan sıra övladların
Səsin duyub zar-zar ağlar.
Qorxma, qorxma, annəciyim,
Gəlir yenə əski hallar.
İntiqamın almaq üçün
Əsgərlərim silah alar.
Mənim kimi övladların
Düşmənlərə qılinc sallar.
Al bayrağım sallanaraq
Gecə və gündüz yol uzlar.
Bayramını təbrik edib
Üzərinə kölgə salar.
Başındakı yaraları
Ətkələri ilə bağlar.

Əfi

Talıbzadə Yusif Ziya

BAKI XƏBƏRLƏRİ**Yetimlər yurdunda bayram cəşni**

Məlum olduğu üzrə, Bakı Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi Qurban bayramı günü Yetimlər yurdunda bayram münasibətilə cəşn [ziyafət] məclisi tərtib verməyi qərara alıb, orada olan yetim uşaqlar üçün bayramlıq almaqdan ötrü 3 mindən ziyadə para buraxmışdır. Bayram günü öz uşaqları ilə bir yerdə bayram edən möhtərəm əhali, ümid edilir ki, belə bir əziz bayram günündə yetimləri də yadına salıb onları sevindirməkdən ötrü Yetimlər yurdunda tərtib edilən cəşn məclisinə təşrif gətirər. Məclisə təşrif gətirənlər yetimlər üçün hər nə hədiyyə gətirərlərsə, məəlməmnuniyyə [məmnuniyyətlə] qəbul ediləcəkdir. Yetimlər yurdu Verxni Kladişinski küçədə sabiq Birinci rusi və müsəlmani məktəb binasında.

Qubernatorun əmri

Qəza naçalnikləri bəzən kəndi rəisləri əmrinə bir qədər kəmməhəllik [etinasızlıq] və ya təxir ilə əncam verirlər və bəzən də kəndi rəislərinə ərzi-hal verdikdə onu əmredici bir surətdə verirlər və həttə ərzi-hala əncam verilməzsə, hökumətə istefa verəcəkləri ilə təhdid edirlər.

Böylə rəftar əlbəttə qanundan xaric olub da xidmətçilərin nizamsızlığına dəlalət edə bilər və nizamsız da heç bir hökumətin, ələlxüsus Azərbaycan kimi gənc bir hökumətin pişrəfti [tərəqqisi] ola bilməz.

Şu məsələni naçalniklərin kəndisi düşünməlidirlər. Binaənileyh [ona görə], hökumət tərəfindən hər bir əmr və ya düsturüləmə [təlimatnamə] varid [daxil] olan

kimi fəvvrən [dərhal] diqqət və ciddiyəti-tam ilə ona əncam verməyi qubernator cənabları əmrü fərman etmişlərdir.

Şu fərmana itaət etməyənlərin məsuliyət altına alınıb ağır tənbehlərə düşər edilmələrini qubernator tövsiyə edir.

Ona binaən [ona görə], hər kəs kəndi xidmətində ehmallıq göstərəcəksə, indidən istefa verib xidmətdən çıxmalıdır.

Bakı qubernatoru

Əmir Nərimanbəyov Bakı mahalına qubernator təyin olunub, bu gündən mahalı idarə etməyə şüru etmişdir [başlamışdır].

Həcdən azad olmaq

Qoşun məskən etdiyi hamı məktəb imarətləri həcdən [müsadirədən] azad olunmuşdurlar.

Qarnizon rəisi

General-mayor [İbrahim ağa] Yusifov Bakı qarnizonu rəisi təyin olunmuşdur.

CƏMIYYƏTİ-XEYRIYYƏDƏ

- Səşənbə [çərşənbə axşamı] günü Cəmiyyəti-Xeyriyyə idarəsi iclasında bir qaç məsələlər məhəlli-müzakirəyə qoyulmuşdur. O cümlədən Bakı şühədaları şərəfinə şühədalar qəbiristanında bir nişangah təmir olunması məsələsi müzakirə olunmuşdur. İclas nişangah üçün Quliyev cənabları ianə etdiyi 200 min manatdan başqa, bütün azərbaycanlılardan ianə toplayıb nişangahın tikilməsinə sentyabrın 15-dən şüru olunmasını [başlanmasını] təhti-qərara almışdır.

- İngilislər gedərkən Cəmiyyəti-Xeyriyyəyə ianə etdikləri 200 min manata bazar məzənnəsi ilə qış üçün buğda alıb saxlanmasını iclas qət etmişdir. Bu buğda qışda bahalıq olarsa, bir qədər füqərəyə kömək yetirər.

- Ruhanilər tərəfindən iclasa təklif olunmuşdur ki, qurban qoyunları dəriləri Cəmiyyəti-Xeyriyyəyə toplanıb füqərə nəfinə [xeyrinə] satılsın. Ona binaən [ona görə], qət olundu [qərara alındı] ki, hər məhəllə nümayəndəsi kəndi məhəlləsində kəsilən qoyunların dərilərini toplayıb Cəmiyyəti-Xeyriyyəyə təhvil versin.

Cəmiyyəti-Xeyriyyə tərəfindən ianələr

Cəmiyyəti-Xeyriyyə tərəfindən zeylədəki müstəhəq əşxasa [aşağıdakı haqqı çatan şəxslərə] ianə verilmişdir:

Ümmülsələmə Qasım qızına 200 manat, Gülgəz İsmayıl qızına 200 manat, Fərid Axundzadəyə 200 manat, bir nəfər Qars fələkzadəsinə [bədbəxtinə, fələk vurmuşuna] 200 manat, Mirzə İbrahim Mirzə Əli oğluna 200 manat.

- Cəmiyyəti-Xeyriyyə əmələ [fəhlə] nümayəndələrindən təkrar rica edir ki, füqərə üçün apardıqları un torbaları Cəmiyyətə lazım olmağa görə geri versinlər.

TEATRO VƏ MUSIQI**Bayram tamaşaları**

Qurban bayramı münasibətilə cümə günü axşam avqustun 5-də Hacıbəyli Qardaşları Müdiriyyəti tərəfindən Hökumət Teatrosunda “Şah Abbas və Xurşidbanu” operası, şənbə günü axşam “Arşın mal

alan” operettası mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır. Böyük musiqi dəstəsi hər iki əsərin müsənnif [müəllif] və bəstəkarı Üzeyir bəy Hacıbəyli cənablarının təhti-idarəsində [idarəsi altında] olacaqdır.

Bu tamaşaların biletləri indidən teatrın kassasında satılmaqdadır. Tamaşalar axşam saat 9-un yarısında başlanacaqdır.

Bundan əlavə, bazar günü gündüz həman teatroda Bakıda olan Azərbaycan əsgərləri üçün məccani [pulsuz] olaraq “Dursunəli [və] Ballıbadı”, “Xor-xor” komediyaları mövqeyi-tamaşaya qoyulub, musiqi nömrələr[i] ifa ediləcəkdir. Gündüz tamaşası məxsus əsgərlər üçün olub saat 1-də başlanacaqdır.

* * *

Türk aktyorları iştirakı ilə çaharşənbə günü Hökumət Teatrosunda birinci kərə olaraq iki yeni əsər mövqeyi-tamaşaya qoyuldu. Bunların birincisi Rza Zakinin “Məhkəməyi-kübra” adı ilə yazmış [olduğu] faciəsinin 5-ci pərdəsi, ikinci, Osmanlı-türk mühərrirlərindən Təhsin Nahid bəyin bir pərdəli “Hicranlar” faciəsi idi.

“Məhkəməyi-kübra”nın 5-ci pərdəsi haqqında məəttəəssüf [təəssüf ki], müsbət və mənfi bir şey söyləyəmməyəcəyiz. Çünki tamaşaçılarda naməlum olan “Məhkəməyi-kübra”nın 5-ci pərdəsi kim-səyə müəyyən bir fikir verəmməyirdi. Ondan alınan təsir bir tamaşaçının mitinqlərdə söylənən gurultulu və əsassız nitqlərdən aldığı təsirin eyni idi. Bu kimi sənət və həyatdan uzaq, məqsəd və qayəsiz əsərlərin yazılmasından nə kimi şeylər güdüldüyünü məəttəəssüf təyin edəmməyiriz.

“Hicranlar” faciəsi isə ədəbi olmaqla bərabər, yazılarkən səhnə nəzərdə tutulduğundan sənətkarənə bir əsərdir.

Yevropa ədəbiyyatında son zamanlarda yeni bir məktəbi-ədəbi açılmışdır. Bu nə realizm, nə də naturalizm idi. Bu məktəbi-ədəbi ədəbiyyatı elm və fənn ilə birləşdirir. Bəşəriyyətin hissiyyatını, dəruni həyəcanlarını hissiyyatla deyil, elm və fənn nöqtəyi-nəzəri ilə soyuq-qanlıqla təsvir edir. Bu məktəbi-ədəbi “impressionizm” adlanır.

“Hicranlar” faciəsi də bu məktəbi-ədəbi ilə qələmə alınmışdır. Vərəm bəstərində [yatağında] yatmış bir aşıqı uzun müddət bir hicrandan sonra məşuqəsi ilə görüşür, görüşərkən xəstə vücudda hasil olacaq bütün həyəcan və iztirabları elm və fənn nöqtəyi-nəzəri ilə ərz edir.

Böylə məsul, olduqca məharət istəyən bir vəzifəni Abbas Mirzə Şərifzadə ifa edirdi. İstər Abbas Mirzənin, istər başqa ikinci dərəcə vəzifə götürən artistlərin oyunlarında nəzəri-diqqəti cəlb edən bir şey vardı ki, o da əsərin lisan və üslubunun təgəyir və təbdil edilməməsi [dəyişdirilməməsi] idi. Birinci kərə olaraq bizim artistlərimiz Osmanlı şivəsində səhnəyə çıxırdılar. Demək olar ki, lisanca bir qədər müvəffəq də oldular.

Abbas Mirzə, Müəyyəd bəyin həyəcanlarını, iztirablarını göstərməyə qayət səy edirdi. Müvəffəq də olurdu. Lakin nəzəri-diqqətə alınacaq bir fəqərə [hadisə] vardır ki, onu əvlərinə məğrurən [bağışlayacaqlarına inanaraq] söyləmək istəyirik.

Əgər “Hicranlar” faciəsi impressionizm məktəbi-ədəbisindən başqa olaraq yazılmış olsaydı, əgər bu faciə romantik yaxud realist və ya qeyri bir əsər olsaydı, o

zaman Abbas Mirzənin oyunu təqdirlərlə qəbul edilərdi. Lakin impressionizm məktəbi-ədəbisi bir şeyi fənn ilə ölçür, o yalnız fənni qəbul edir. Bunun üçün Abbas Mirzənin bir-iki yerdə həddindən artıq, yəni vərəmli bir xəstənin heç bir vəchlə yapammayacağı hərəkəti və tərz-i-ifa-dəsi tənqid edilə bilər. Bununla bərabər, Abbas Mirzə tamaşaçılar üzərində lazım gələn təsiri buraxa bildi.

Kazımoğlu

Abstanovka

Müzəyyən: qonaq odası, buduar, yemək odası və kabinə abstanovkaları [avadanlıqları] və həmçinin ayna (güzgü), rəsmlər, xalılar, elektrik lyustraları və qeyri ev əşyası satılır. Telefon nömrə 37-51. Səhər saat 8-dən 10-a, axşam saat 3-dən 9-a qədər.

9023

İtibdir

Bir portmanat. Üstündə qızıl monoqramlar, içində pul. Tapan şəxsdən acizənə təvəqqe edirəm ki, içindəki pulları özü götürüb portmanatı yadigar olduğundan içində olan kağızlarla bərabər bu adresə gətirib versinlər: Dumski meydan, Haşimovun evi nömrə 11. Zərgər Cəbrayıl Mədətov.

9813

Lənkəranda

İki ev, 600 sajin yer, Primorski və Xanski küçələrin küncündə (Vasilevski qardaşları varislərinin) satılır. Xahiş edənlər hər gün səhər saat 8-dən 3-ədək Mərkəzi sklad müdiri A. V. Vasilevskiyə müraciət edə bilərlər. Malakan-ski küçə nömrə 3, həyətdə.

9034

Yer axtarır

Türkcə və rusca savadı olan bir şəxs ticarət xanalarında və başqa müəssisələrdə özünə münasib bir yer axtarır.

9033

Xəzər dənizində posta, sənişin və yük gəmilərinin hərəkəti

Bakı-Ənzəli

15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazaşahər (Krasnovodsk)

15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çarşənbə və cümə günləri saat 5-də.

Bakı-Salyan

19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çarşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Məşhədsər-Bəndər Gəz və geri

17-ci körpüdən çarşənbə günü saat 4-də.

Bakı-Həsənqulı-Bəndər Gəz-Məşhədsər və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.

Petrovsk-Fort-Aleksandrovsk-Quryev və geri

Paroxodlar Petrovskdən pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Lənkəran-Astara

17-ci körpüdən düşənbə, səşənbə və şənbə günü saat 4-də.

Bakı-Petrovsk

15, 24 və 25-ci körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 4-də.

T-178

Doktor Mustafa bəy Hacıqasımov

Mamalıq və qadın naxoşluqlarını qəbul edir. Hər gün cümə günlərindən başqa saat 4-dən 6-a qədər. Vorontsovski nömrə 17. Kabinə telefonu 34-78.

9032

Diş həkimi B. L. Levin

Gəlib naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Dişləri ağrısız çəkir. Kabinədə diş çıxığı

laboratoriyası vardır. Qızıl ənglər, qızıl köklər, kauçuk işləri. Qəbul edir səhər saat 9-dan 1-ə dək, axşam saat 4-dən 8-ə dək. Adres: Sisyaynovski, nömrə 7, Qubernskinin küncündə.

7440

Petroqraddan gəlmiş doktor İshaq Avetisoviç Atayans (professor Mixaylovun müavini)

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtəla olanları qəbul edir. (Bövl [idrar] yolu azarına, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çarşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir.

Ünvan: Telefonu küçə, nömrə 6.

7444

Diş həkimi S. İ. Kobılitskaya

Gəlib naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Dişlərə müalicə edir, kauçuk və qızıl üzərində dişlər qayırır. Vorontsovski, nömrə 12, Poçtovı küçənin küncündə. Telefon 22-17.

9026

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası Gövhər xanım Qazızadə

Vəzi-həml edənlər hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edilirlər. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsamama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur.

Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

Arvad diş həkimləri Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayıрма dişlər. Dişlərin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnələr

üçün tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək.

Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, pərdəni qapıdan.

10218

Berlin Darülfünunu doktoru

S. İ. Kopelioviç

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqları qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Elektrik müalicəsi, 606 və 914 müalicəsi və qeyriləri.

Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə.

Telefon nömrə 50-28 və 93.

10244

Doktor

Hacı Fətulla Ağəlizadə

Daxiliyyə və canda olan mərzələrə və həmçinin uşaqlara məxsus azarlara müalicə edir. Mərizləri [xəstələri] hər gün səhər saat 7-dən 10-ədək və axşam saat 4-dən 7-yədək qəbul edir. Adres: Şamaxı küçəsində 14 nömrəli evdə. Telefon 19-27.

9016

Doktor M. İ. Lurye

Əmrazi-zöhrəviyyə və daxili naxoşluqları qəbul edir. 914 və 606 müalicəsi.

Qəbul edir hər gün səhər saat 8-1-ədək; axşam saat 4-7-yədək.

Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə 45, Bandarnının küncündə, yolu Bandarnıdan, nömrə 8, 3-cü mərtəbə. Telefon: 17-06 və 52-36.

7406

Elan

Bakı Bəhri-Xəzər İstehlak Cəmiyyəti “Kooperasiya” bununla ümumə və ələlxusus kitab mağazaları sahiblərinə və qeyri kitab satanlara elan edir ki, hərəgah onlarda ittifaqın

kitabxana (biblioteka) möhürü ilə möhürlənmiş kitablar tapılsa, bunlar hökumət gücü ilə onlardan alınıb və sahibləri oğurlanmış kitabları aldıqlarına görə qanuni cəzaya cəlb olunacaqlar.

9035

Elan

Neçə illərdən bəri Petropavlovka köyündə vəqə olan ziraət [kənd təsərrüfatı] anbarımızda hər cür ziraətə uyğun makinalar mövcuddur. Xahiş edənlər Bakı kontoruna müraciət edə bilərlər.

Ünvan: Milyutinski caddə, Adamovun evində, Mirzeynal Məstanzadə və qardaşları.

7454

Müdir:

Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Kinoteatr “Renessans”

səh. 75. “İ. N. Yermolyevin fabrikanı”: Rus kino prodüseri İosif Yermolyev tərəfindən 1915-c ildə Moskvada qurulan iflm şirkəti nəzərdə tutulur.

“Qi de Mopassan romanı olan...”: qəzetdə belə getmişdir: “Səhnə tərtib Qi de Mopassan romanı olan...”

“Ölümdən artıq”: fransız yazıçısı Mopassanın ilk dəfə 1889-cu ildə çap edilmiş “Ölüm qədər güclü” [Fort comme la mort] adlı romanı nəzərdə tutulur.

Məmurlarımız haqqında

səh. 77. “Akaki Akakiyeviç”: rus yazıçısı Qoqolun məşhur “Şinel” povestinin qəhrəmanı olan kasıb rus çinovniki.

Teleqraf xəbərləri

səh. 78. “2 iyul”: qəzetdə səhvən “2 iyul” getmişdir.

“Ağkilsə”: Ukraynanın Kiyev vilayətindəki Belaya Tserkov şəhəri nəzərdə tutulur.

Sülh ətrafında

səh. 78. “Enos-Midiya xətti”: Birinci Balkan müharibəsindən sonra Osmanlı və Bolqarıstan dövlətləri arasındakı sərhəd xətti.

səh. 79. “Gənc türklər” (yaxud “Jön türklər”): Osmanlı imperiyasında sultan II Əbdülhəmidə müxalif gənc ziyalılar nəslinin meydana gətirdiyi siyasi hərəkət.

“atidəki intibahnamə nəşr edilmişdir”: belə başa düşülür ki, bu bəyannamənin mətni rus dilindən tərcümə edilmişdir; “Azərbaycan” qəzetindəki bu tərcümə bir çox cəhətdən qeyri-dəqiq və anlaşılmazdır.

“Canik sancağı”: qəzetdə “Yanik sancağı” getmişdir.

“Məmurətüləziz”: qəzetdə “Məhərrə-müləziz” kimi təhrif edilmişdir.

“xristianlara yeni imtiyaz”: qəzetdə “xristianlara” yerinə “kəndlilərə” getmişdir; belə anlaşılır ki, mətnin ruscadan tərcüməsində qeyri-dəqiqliyə yol verilmişdir.

İslam yazısı üçün

rəqəmli latın əlifbası

səh. 84. “İnna lillahi və inna ileyhi raciun”: “Həqiqətən biz Allaha məxsusuq və həqiqətən Ona qayıdacağıq”. Bu ifadə, “Quran”ın Bəqərə surəsinin 156-cı ayəsinin bir hissəsidir. Ayə belədir: “O kəslər ki, başlarına bir müsibət gəldikdə, həqiqətən biz Allaha məxsusuq və həqiqətən Ona qayıdacağıq, deyirlər.”

“Kəs ki nəqu-yəd ke douğə mən toroş əst”: “Heç kim deməz ki, mənim ayrımım turşdur”. (Farsca)

“Və qis əla haza”: “Və bununla müqayisə et”. (ərəbcə)

Qurban bayramı

səh. 87. “Zahiblərimiz”: “zahib” ərəbcə “bir zənnə, bir düşüncəyə uyan” mənasına gəlir. Məqalənin müəllifi bəlkə də burada “qurban kəsmək” mənasına gələn “zəbh” sözündən “qurban kəsən” mənasında “zahib” sözü əmələ gətirərək, “qurban kəsənlərimiz” demək istəmişdir. Fəqət qəzetdə “zahib” yox, “zahib” getmişdir.

“yüzlərcə məsum”: qəzetdə “məsum” yerinə “məlum” getmişdir.

Üç bayram

səh. 88. Xəlil İbrahim bu yazısında, 1918-ci ilin Qurban bayramı ərəfəsində Şuşada mövcud olan vəziyyətdən bəhs edir. Türk-Azərbaycan ordusunun Şuşaya daxil olmasıyla sona çatan bu gərgin vəziyyəti Xəlil İbrahim, “Azərbaycan” qəzetinin 16, 21, 22, 23 və 25 oktyabr 1918-ci il tarixli 16, 18, 19, 20 və 22-ci nömrələrində çap edilmiş

“Təhlükə qarşısında: Qarabağın son günləri” adlı yazısında daha ətraflı təsvir etmişdir. (Bax. “Azərbaycan” qəzeti külliyyatının I cildinə.)

“1336 sənəsi zilhiccə ayının 9-u idi.”: burada tarix, hicri təqvimlə verilmişdir; miladi təqvimlə 15 sentyabr 1918-ci ilə uyğundur.

“... Milli Komitəsi ...nları boykot etmişdir, ...nlara bir girvənkə şey satmağa buraxmayır.”: qəzetdə belə getmişdir – bəzi sözlərin yerinə ... qoyulmuşdur. Aydındır ki, belə olmalıdır: “Erməni Milli Komitəsi müsəlmanları boykot etmişdir, müsəlmanlara bir girvənkə şey satmağa buraxmayır.”

“Yaxud ... dəstəsi ilə yaxlaşır.”: qəzetdə belə getmişdir.

səh. 89. “Bakı işğal edilmişdir”: “Bakı tutulmuşdur, ələ keçirilmişdir”. Buradakı “işğal” sözü günümüzdə sırf mənfi mənada işlədilən “işğal”la qarışdırılmamalıdır.

səh. 90. “Zilhiccənin 10-u”: Qurban bayramı hicri təqvimin son ayı olan zilhiccə ayının 10-da başlayır və dörd gün davam edir.

“Əla ma hədana Allahu əkbər”: “Bizə hidayət verən Allah ən böyükdür”. Bayram günlərində oxunan təkbirlərdən biridir.

“Bazarbaşı”: Şuşada məhəllə.

Qurban bayramı

səh.93. “Əfi”: bu imza Seyid Hüseyin Sadiqə məxsusdur.

“Qafqaziyaya bayram təbriki”

Şeiri (səh. 93) üçün lüğət:

bora: çovğun, qasırğa
çığ: uçqın; qar uçqunu
gəlir: gələr
uzlamaq: yol getmək

Bakı xəbərləri

səh. 94. “Verxni Kladişinski”: Bakıda küçə; indiki Həsən Seyidbəyli küçəsi.

“Əmir Nərimanbəyov Bakı mahalına qu-

bernator təyin olunub...”: qəzetdə “Əmir Nərimanbəyov” yerinə səhvən “Nəriman Nərimanbəyov” getmişdir.

Teatro və musiqi

səh. 95. “Dursunəli və Ballıbadı”: Sultanməcidi Qənizadənin komediya əsəri.

“Xor-xor”: Sultanməcidi Qənizadənin komediya əsəri (təbdil).

səh.96. “Kazımoğlu”: bu imza Seyid Hüseyin Sadiqə məxsusdur.

Abstanovka

səh. 96. “buduar”: varlı evlərində qadınlara məxsus qonaq otağı.

Çərşənbə, 10 sentyabr 1919-cu il, nömrə 270

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Çarşənbə, 14 zihiccətül-haram sənə 1337. 10 eylül 1919 sənə.

Türk və islamla müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalətin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 2 manat.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 40 rublə, 2 aylığı 70 rublə, 3 aylığı 100 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 35 rublə, 2 aylığı 60 rublə, 3 aylığı 90 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə oktyabr ayının 1-nədək heasb olunur.

Elan fiatı: birinci səhifədə sətiri 5 rublə, axırncı səhifədə sətiri 4 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 3 rublə.

MƏDRƏSEYİ-İTTİFAQİ-İRANİYAN

Həmin zilhiccə ayının 20-sinə [sentyabrın 16-na] qədər ərizələr qəbul olunur. Ayın 22-dən dərslərə şüru olunacaq [başlanacaq]. Dərslərin fəhrüstü: farisi, türki, ərəbi, rusi, Fransa, gürcü, sair elmi dərslər. İran Vəziri-Maarifi [Maarif naziri] tərəfindən təsdiq olunmuş proqram və nizamnamə mövcubla [əsasında] rəftar olunacaq.

Müdir: Müstətab Hüseyinzadə.

Vorontsovski küçə, 456.

9039

SİRK “MODERN”

Çarşənbə günü sentyabrın 10-nda 1919-cu ildə məşhur Demo-Kazo – “Uçan adamlar” namı qazanmış İtaliya artistlərinin və Bakı camaatının sevgilisi komik Vintsentso qardaşlarının 2-nci qastro olacağıdır.

Məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə vücuda gətirilmiş Fransa güləş mübarizəsinin 74-ncü günüdür.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

1-nci: ikinci görüş Naməlum – Kalişeviç.

2-nci: Gənc Əli – Yemelyanov.

3-ncü: Qırmızı Maska – Makarov.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, qurtaracaq 12-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

9036

BAKİ BİRİNCİ ZÜKUR GİMNAZİYASI

(Balaxanski küçə nömrə 83)

Bununla elan edir ki, 1919-1920-ci sənəyi-tədrisiyyədə gimnaziyada zeylədəki [aşağıdakı] siniflər milliləşmiş və türk lisanında təlim veriləcəkdir: əlifba, kiçik və böyük ehtiyat [hazırlıq] sinifləri və birinci sinif.

Biz [yoxsul] şagirdlərdən ötrü stipendiyalar təsis olunmuşdur. Ərizələr qəbul olunur.

Dərslər sentyabrın 15-də başlanacaqdır.

Gimnaziya müdiri: (imza)

9937

GƏNCƏ DARÜLMÜƏLLİMİNİ

Bu ilin sentyabr ayının 15-dən etibarən tədrisə başlanacaq Gəncə Darülmüəllimini [Müəllimlər Seminariyası] kiçik ehtiyat, böyük ehtiyat və birinci siniflərinə şagird qəbuluna başlanmışdır. Birsınıf